

George Enescu
(1881-1955)

PIESĂ DE CONCERT
pentru violă cu acompaniament de pian
(Concertstück pour Alto avec accompagnement de Piano)

Ediție de
Ginetta Bănică (violă)
dr. **Ilinca Dumitrescu** (pian)

De multe ori, cercetarea muzicologică își concentrează atenția cu precădere asupra acelor lucrări care, impunându-se în perspectiva timpului drept capodoperele unui compozitor, reflectă în cel mai înalt grad și sub forma unor vaste sinteze mesajul, specificul și poziția estetică a compozitorului. Pătrunderea spre esența și semnificația celor mai valoroase lucrări este firească și necesară. Privitor la creația lui George Enescu, constatăm astăzi din ce în ce mai mult o lărgire a investigațiilor căutând să cuprindă și în detalii întreaga arie a operei și implicit a problematicii în toată complexitatea ei. Studii amănunțite, apărute sau în curs de elaborare, se îndreaptă spre cunoașterea structurii unor lucrări de largă circulație ca și a unora mai puțin cunoscute, spre reliefarea conceptului specific autorului în diferite compartimente și perioade de creație. (...)

La cererea Conservatorului din Paris, George Enescu compune patru piese de concurs. Astfel apar mai întâi, în anul 1904, lucrările fără număr de opus: *Cantabile și presto* pentru flaut și pian, *Allegro de concert* pentru harpă cromatică, cărora le va urma, în 1906, *Concertstück* pentru violă și pian și *Legenda* pentru trompetă și pian. Aceste lucrări, în general de dimensiuni mai mici (exceptând piesa concertantă pentru violă și pian), prezintă un interes deosebit. Ele ne dezvăluie preocupări de ordin didactic, precum și dorința autorului de a lărgi sfera tehnică și de expresie a instrumentelor tratate. În plus, ele sunt menite să stimuleze calitățile interpretative ale studenților, obligând la o frazare atentă și degajată, la o redare caldă, mărinind totodată preocupările de utilizare maximă a coloristicii instrumentale în funcție de registrație. (...)

Piesa de concert pentru violă și pian are mai multe semnificații. În primul rând, George Enescu reface aici un fir aproape rupt și deschide totodată o vastă perspectivă. Specificul timbral al violei, utilizat, după perioada preclasică, cu stăruință mai cu seamă în cvintetele cu două viole de Mozart, Beethoven, Brahms și Dvořák, se bucurase în genul concertant doar de prezențe sporadice: *Simfonia concertantă* de Mozart pentru vioară, violă și orchestră, apoi *Märchenbilder* de Schumann, o suită pentru violă și pian situându-se între genul de cameră și cel concertant, sunt rare excepții în literatura instrumentului. George Enescu este unul din acei compozitori moderni care, sesizând virtualitățile instrumentului, deschide posibilități nebănuite de valorificare. În numai câteva decenii, apare o amplă literatură de concerte, sonate și suite, create de Reger, Walton, Hindemith, Bliss, Bartók, Milhaud și mulți alții. Avem toate temeiurile să credem că Enescu a fost unul din primii inițiatori ai acestui avânt.

În al doilea rând, această piesă concertantă în formă de sonată conține, atât sub aspectul ideilor muzicale, cât și sub cel al facturii instrumentale, valori deosebite. În plus, aici se cristalizează și mai clar o seamă de aspecte instrumentale, atât de particulare ale gândirii enesciene, ca de exemplu: trăsăturile purtate, fluctuațiile agogice și dinamice la tot pasul, acel *rubato* specific, apoi complexa valorificare a nucleelor tematice, ca și atenta depistare și gradare a zonelor timbrale specifice fiecărei coarde, fiecărei poziții.

Ampla linie melodică expusă de violă este de fapt un mozaic de idei, în care viola dialoghează cu ea însăși, susținută de pian. Enescu sesizează aici un principiu al lui J.-S. Bach și anume cel al încorporării unor elemente de dialog în cadrul unei unice linii

melodice, idee afirmată mai târziu în mod convingător de Ernst Kurth în lucrarea sa *Grundlagen des Linearen Kontrapunkts*. Acest dialog al instrumentului cu el însuși poate fi observat în multe pagini de mai târziu. Ne gândim la acele linii tematice complexe, în continuă prefacere în dinamismul melopeei, concretizată prin opunerea nemijlocită a unor fragmente diferite ca expresie și sens, supuse totuși unei ordini și rațiuni unitare.

Folosindu-se în mod exclusiv de aceste elemente în regrupări variate, autorul dezvoltă expresia potențând-o neconținut, pentru a culmina în însoțita și pasionanta temă secundară expusă de violă în duble coarde.

De o deosebită eficiență este alunecarea tonală de la *Fa major*, în prima secțiune tematică, spre *Mi majorul* secțiunii secunde. Câtă variație posedă secțiunea de trecere spre dezvoltare: cântul înflăcărat, contemplația ușor nostalgică, pianul calm, freamătul difuz al violei ce desfășoară pasaje cromatizate, ajungându-se la depărtarea de cadru, la acel *lontano* specific lucrărilor de mai târziu. Impetuoasa dezvoltare începe *ex abrupto*, transformând viola într-un instrument viguros prin solicitarea unor efecte incisive, aproape percutante. Elementul de virtuozație complexă nu lipsește.

Dacă unei muzici cu adevărat bune i se poate cere ca ascultătorul să nu simtă (în sensul insistenței) schema formei, apoi această piesă, prea puțin cunoscută încă, satisface din plin acest deziderat. Viola, în registrul acut, readuce prima idee, parcă și mai generoasă, și ascultătorul sesizează doar mai târziu că repriza este de fapt deja în plină desfășurare. Măiestria componistică este pretutindeni prezentă, imprimând întregii desfășurare sonore un echilibru remarcabil. Repriza, concepută mai cu seamă spre încheiere ca o amplă concluzie, reafirmă în mod sintetic bogăția de expresie conținută în materialul tematic de bază. Sub raportul organicității factorilor, *Concertstück* pentru violă și pian constituie un model clasic.(...)

WILHELM GEORG BERGER - fragment din studiul *Genul concertant în creația lui George Enescu*, în: revista *Muzica*, București, nr. 8, august 1963, pp. 24-30.

NOTE:

1) *Piesa de concert* apare sub diverse titluri în edițiile tipărite (Franța, România, S.U.A., Rusia ș.a.) sau în lucrări de muzicologie: *Concertstück*, *Konzertstück*, *Concertpiece*, *Končertnaja piesa*.

2) Lucrarea este dedicată violistului francez **Théophile Édouard Laforge** (1863-1918), personalitate muzicală și profesor de violă la Conservatorul din Paris. I-au fost dedicate mai mult de douăsprezece piese, printre care cea mai des interpretată până în zilele noastre este *Concertstück* de George Enescu.

PIESĂ DE CONCERT
pentru violă cu acompaniament de pian

(Concertstück pour Alto avec accompagnement de Piano)

George Enescu
(1906)

Assez animé

Alto

Piano

mf grave

sf *p*

un peu hésitant

6

mp gracieux

pp *mf* *pp*

Leg. *

Mouvt

10

p *mf* *pp sub.*

George Enescu
(1881-1955)

PIESĂ DE CONCERT
pentru violă cu acompaniament de pian
(Concertstück pour Alto avec accompagnement de Piano)

Ediție de
Ginetta Bănică (violă)
dr. **Ilinca Dumitrescu** (pian)

Știma pentru violă

À Monsieur Th. Laforge

LUCRARE PROTEJATĂ
FOTOCOPIEREA
(CHIAȘ SI PARȚIALĂ)
ESTE INTERZISĂ

PIESĂ DE CONCERT

pentru violă cu acompaniament de pian
(Concertstück pour Alto avec accompagnement de Piano)

George Enescu
(1906)

Assez animé

Piano

Alto

